selle esimehena a-st 1938, Agronoomide Kojas, a./s-s „Eesti Fosforiit“ jm. Ü-u sulest on ilmunud peale brošüüride eriraamatuna „Põllumajanduslik Ameerika“ (Tall., 1928) ja rida artikleid ajakirjas „Agronoomia“, koguteoseis jm. Oma kirjutiste kaudu on ta Ameerika eeskujul pannud aluse maanoorte maatulunduslikule organiseerimisele Eestis. Ka on Ü. toimetanud „Põllumajanduse Peavalitsuse aastaraamatu“ I—III (Tall., 1927, 1929, 1936).

Isikl. jm. saadud andmed.

K. L.

ÜXKÜLL VON GÜLDENBAND(T), vt. **UEXKÜLL VON GÜLDENBAND(T).**

Y.

YRJÖ-KOSKINEN, Yrjö Sakari, soome ajaloolane ja poliitikategelane, sünd. 10. XII 1830 Vaasas õpetaja Yrjö Jaakko Forsman'i pojana. Forsmanide suguvõsa põlvnes Rootsist ja soomestas hiljemini oma perekonnanime. Y. õppis a-st 1848 Helsingi ülikooli filosoofiateaduskonnas, kus tal peaaineks oli ajalugu; ta lõpetas selle 1853 filosoofiakandidaadi astmega ja oli seejärel õpetajaks Turus ja Vaasas. A. 1860 promoveerus ta doktoriks väitekirjaga, mille moodustasid kaks esimest peatükki ta väljapaistvast uurimusest „Nuijasota, sen syyt ja tapaukset“ (ilmunud 1857 ja 1858; täiendatult Helsingi, 1877; 3. tr. 1928). See oli esimene soomekeelne, arhiiviuurimisil põhinev doktoriväitekiri Soome ajaloo alalt. Viibinud pikemal välismaisel uurimismatkal, sai Y. Helsingi ülikoolis 1863 üldajaloo prof-ks. A-il 1876—82 oli ta seals. Soome, Vene ja Põhjamaade ajaloo prof. Oma hoolsa uurimistööga Soome ajaloo alal andis ta selle käsitlusele põhjapanevalt soome rahvusliku suuna. Eriti väärib ses suhtes mainimist ta teos soome rahva ajaloost „Suomen kansan historia“ (2. tr. Helsingi, 1881; 1. tr. ilm. 3 vihus teise pealkirjaga a-il 1869—72). Samal ajal teotses Y. ka ajakirjanikuna, avaldades palju kirjutisi poliitiliste ja majanduspoliitiliste küsimuste kohta. Tõusnud soomemeelsete tunnustatud juhiks, võttis Y. osa maapäevadest alul vaimuliku seisuse esindajana, kelleks ta valiti a-il 1872—82 korduvalt Porvoo kooliõpetajate poolt. Seejärel, kui Y. a. 1882 aadeldati, oli ta 1885—1901 mitmel korral aadliseisuses maapäeva liige. A-il 1882—99 toimis Y. Soome senaatorina ja oli eriti teenekalt tegev kooliolude, soome keele õiguste laiendamise jne. alal tähtsate reformide teostamisel. 1890-ndate a-te rahvusliku surve ajal toetas ta nn. järeleandlikku suunda. Y. suri Helsingis 13. XI 1903. — Y. jälgis juba noorusaastaist peale suure huviga eesti ühiskondlikke ja rahvuslikke püüdeid, luges eesti ajalehti ja kirjutas Eestist Soome ajalehtedes. Juba 1864. a. teostas ta Eestisse esimese tutvumismatka ja 1867. a. teise, koos Julius Krohn'iga (vt.). Viimasel reisul tutvus Y. lähemalt ka J. V. Jannsen'iga ja L. Koidulaga Tartus ning Fr. R. Kreutzwald'iga (vt. neid) Võrus, kelledega tal siitpeale järgnes suhteliselt tihe kirjavahetus tähtsamate eesti rahvuslikkude päevaküsimuste kohta. Soome ajalehtedes ja ajakirjades võttis Y. korduvalt Eesti asjus sõna, jäädes lõunapoolse vennasrahva soojaks ja truuks sõbraks.

Kansallinen elämäkerrasto V (1934); G. Suolahti, Y. K. („Historiallinen Aikakauskirja“ 1930); Yrjö-Koskinen, Kansallisia ja yhteiskunnallisia kirjoituksia I—IV (1904—30); O. Loorits, Yrjö-Koskinens Briefwechsel mit seinen estnischen Freunden (Õp. E. S-i Aastaraamat 1934).

H. Kr.

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 385